Artvin Çoruh Üniversitesi
Doğal Afetler Uygulama ve Araştırma Merkezi
Doğal Afetler ve Çevre Dergisi

Artvin Çoruh University
Natural Hazards Application and Research Center
Journal of Natural Hazards and Environment

Araştırma Makalesi / Research Article, Doğ Afet Çev Derg, 2022; 8(2): 408-420, DOI: 10.21324/dacd.1007612

Afet Yönetimindeki Paradoks: 2020 Ege Denizi Depremi

Alper Bilgili[1,*], Gaye Sanatcı Aktaş[2]

[1]*Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi, 17202, Çanakkale.*
[2]*Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Kamu Yönetimi, 17110, Çanakkale.*

Özet

Kamu yönetimi anlayışında yaşanan paradigma değişimi, afet yönetiminde de birtakım değişiklikleri beraberinde getirmiştir. Bürokratik uzmanlık gerektiren komuta kontrol esaslı merkeziyetçi ve bürokratik afet yönetimi anlayışı yerine yetki ve sorumlulukların yukarıdan aşağıya kurgulanmadığı çok aktörlü ve dayanışmacı afet yönetimi anlayışı ağırlık kazanmıştır. Bu kapsamda, "Afet yönetimi politikalarında merkeziyetçi/bürokratik afet yönetimi ile çok aktörlü/dayanışmacı afet yönetimi modellerinden hangisinin ağırlıklı olarak uygulandığının belirlenmesi" araştırmanın problemi olarak belirlenmiş olup bu kapsamda, "afet yönetimine ilişkin karar verme yetkisi ve uygulama sorumluğu merkezi hükümet, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları arasında nasıl paylaştırılmaktadır?" sorusuna cevap aranmıştır. Araştırma, 2020 yılında yeryüzünde meydana gelen depremler arasında en ölümcül deprem olarak kayıtlara geçen 2020 Ege Denizi Depreminin nitel ve karma yöntemlerin analizinde kullanılan MAXQDA Analytics Pro 20 programıyla içerik analizi şeklinde incelenmesini kapsamaktadır. Araştırmada kullanılan veriler; merkezi yönetim kapsamında İzmir Valiliği ve Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'nın, yerel yönetimler kapsamında İzmir Büyükşehir Belediyesi ve Seferihisar Belediyesi'nin sivil toplum kuruluşlarının kapsamında ise AKUT ve İHH İnsanı Yardım Vakfı'nın resmi Twitter hesaplarına ait 30-31 Ekim ve 1 Kasım 2020 tarihindeki paylaşımları içermektedir. Araştırmada sonuç olarak, çok aktörlü / dayanışmacı afet yönetimi yaklaşımının politika belgelerinde yer aldığı ancak afet anında yetki ve sorumluluğun ağırlıklı olarak merkezi yönetimin kontrolünde yürütüldüğü sonucuna varılmıştır.

Anahtar Sözcükler

Afet Yönetimi, Afet Yönetiminde Paradigma Değişimi, 2020 Ege Denizi Depremi, Twitter, İçerik Analizi

Paradox in Disaster Management: 2020 Aegean Sea Earthquake

Abstract

The paradigm shift in the understanding of public administration has brought some changes in disaster management as well. Instead of a command-control-based centralized and bureaucratic disaster management approach that requires bureaucratic expertise, a multi-actor and solidarist disaster management approach, in which authorities and responsibilities are not constructed from top to bottom, has gained weight. In this context, it was determined as the problem of the research that "determining which of the centralist/bureaucratic disaster management and multi-actor/solidarity disaster management models are mainly applied in disaster management policies", and in this context, "decision-making authority and implementation responsibility regarding disaster management are central government, local governments and how is it shared among non-governmental organizations?". The answer to this question has been sought. The research includes the analysis of the 2020 Aegean Sea Earthquake, which was recorded as the deadliest earthquake among the earthquakes that occurred in the world in 2020, in the form of content analysis with the MAXQDA Analytics Pro 20 program, which is used in the analysis of qualitative and mixed methods. The data used in the research: 30-31 October and 1 November belonging to the official Twitter accounts of the Izmir Governor's Office and the Disaster and Emergency Management Presidency within the scope of the central government, and AKUT and IHH Humanitarian Relief Foundation within the scope of the non-governmental organizations of the Izmir Metropolitan Municipality and Seferihisar Municipality within the scope of local administrations. It includes posts from 2020. As a result of the research, it has been concluded that the multi-actor/solidarist disaster management approach is included in the policy documents, but in the event of a disaster, the authority and responsibility are mainly carried out under the control of the central government.

Keywords

Disaster Management, Paradigm Change in Disaster Management, 2020 Aegean Sea Earthquake, Twitter, Content Analysis

* Sorumlu Yazar: Tel: +90 (286) 3358738 Faks: + 90 (286) 3358736
E-posta: bilgili@comu.edu.tr (Bilgili A), gayesanatci1994@gmail.com (Sanatcı Aktaş G)

Gönderim Tarihi / Received : 09/10/2021
Kabul Tarihi / Accepted : 16/03/2022

1. Giriş

2020 yılı Dünya Afet Raporu verilerine göre, dünyada 97,5 milyon insan %97 oranında iklim ve hava ile ilgili afetlerden etkilendi ve 24.396 kişi hayatını kaybetti (IFRC 2020). Ayrıca dünya genelinde yeni tip koranavirüs (Covid-19) salgınında Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO 2020) resmi verilerine göre, Aralık 2019-Aralık 2020 tarihleri arasında toplam 1,76 milyon kişinin hayatını kaybettiğini duyurması, afet yönetimine ilişkin politikaların gündemde önemli bir yer tutmasına ve yerel, ulusal, bölgesel ve uluslararası alanda gündemde yer alan öncelikli konuların başında olmasına neden olmaktadır.

Farklı sebeplerle ortaya çıkan afetler, insan yaşamının ayrılmaz bir parçası olduğuna göre açığa çıkacak zararların olabildiğince az düzeye indirilebilmesi için her düzeydeki afetin çeşitli aşamalarına yönelik etkin bir afet yönetimine ihtiyaç vardır. Afet yönetimine ilişkin ilk uluslararası girişimlere Birleşmiş Milletler öncülük etmektedir. Bu hususta uluslararası afet yönetimi politikalarına ilişkin ilk radikal değişimler 1980'li yılların ikinci yarısından itibaren yaşanmaya başlanmıştır. Türkiye'de Tanzimat Döneminden günümüze kadar hâkim olan merkeziyetçi/bürokratik yönetim anlayış biçimi, afet yönetimi faaliyetlerini de doğrudan etkilemekte ve bunun sonucunda afetlere yönelik mevzuat hazırlama, planlama, politika geliştirme, fon ve kaynak tahsis etme, personel istihdamı vb. gibi temel faaliyetler büyük oranda merkezi yönetimin uhdesinde gerçekleşmiştir. Ancak 1980'li yıllarda neoliberal politikaların etkisiyle sosyal, toplumsal ve ekonomik alanda başlayan değişim kamu yönetiminde de paradigma kırılmasına sebep olmuştur. Bu kırılma afet yönetiminde de birtakım değişiklikleri beraberinde getirmiştir. Böylelikle, merkeziyetçi ve bürokratik afet yönetimi anlayışı terk edilerek çok aktörlü ve dayanışmacı afet yönetimi anlayışı ağırlık kazanmıştır.

Araştırmanın problemi, "Afet yönetimi politikalarında merkeziyetçi/bürokratik afet yönetimi ile çok aktörlü/dayanışmacı afet yönetimi modellerinden hangisi ağırlıklı olarak uygulanmaktadır?" şeklinde belirlenmiştir. Araştırmanın amacı, Türkiye'nin afet yönetimi alanında yaşadığı paradigma değişimini tümevarımcı bir yaklaşımla 2020 Ege Denizi Depremi temelinde açıklayabilmektir. Bahsi geçen deprem 30 Ekim 2020 günü Ege Denizinde Yunanistan'ın Sisam Adası açıklarında Seferihisar'a 23 km mesafede 6.9 büyüklüğünde 16 saniye süren bir depremdir. Deprem sonrası Türkiye'de 117 Yunanistan'da ise 2 kişi olmak üzere toplam 119 insan hayatını kaybetmiştir. Çalışma, iletişim odaklı nitel araştırma tekniklerinde tanımlayıcı örnek olay araştırması şeklinde tasarlanmasının yanı sıra bilgi ve internet teknolojisi alanında yaşanan gelişmelere kayıtsız kalmayıp 340 milyon aktif kullanıcıya sahip (2020 yılı itibariyle) bir sosyal medya platformu olan Twitter üzerinden analiz gerçekleştirmesi açısından önem arz etmektedir. Ayrıca bu tanımlayıcı örnek olay araştırması, durum ya da vaka içinde geliştiği çerçeveyle birlikte ele aldığı ve vaka ile çevresinin ilişkisine ve etkileşimine dikkat eden holistik bir yaklaşımla tasarlandığı için de önem arz etmektedir. Araştırmanın kapsamına Türkiye'de meydana gelen bütün afetler girmekle birlikte çalışma 2020 Ege Denizi Depremi ile sınırlandırılmıştır. Söz konusu sınırlandırmanın temel nedeni, çalışmanın yürütüldüğü dönem içerisinde meydana gelen depremler arasında en ölümcül deprem olarak kayıtlara geçmiş ve bu depremde Türkiye ve Yunanistan da toplam 119 kişi hayatını kaybetmiştir. Çalışmada, 2020 Ege Denizi Depremi özelinde etkili birer politika aktörü oldukları düşünülen Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (@AFADBaşkanlik), İzmir Valiliği (@IzmirValiligi), İzmir Büyükşehir Belediyesi (@izmirbld), Seferihisar Belediyesi (@shisarbel), AKUT Arama Kurtarma Derneği (@AKUT_Dernegi) ve İHH İnsanı Yardım Vakfı'nın (@ihhinsaniyardim) resmi Twitter hesabında yer alan toplam 72 saat olarak bilinen altın saatler aralığında (30-31 Ekim ve 1 Kasım 2020) yapmış oldukları paylaşımların analizini içermektedir. Araştırma verileri nitel ve karma yöntemlerin analizinde kullanılan MAXQDA Analytics Pro 20 programı ile içerik analizine tabi tutulmuştur.

1.1. Kavramsal ve Kuramsal Çerçeve

Afet kavramı; Birleşmiş Milletlerin tanımıyla "fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar oluşturan, günlük yaşamı ve insan aktivitelerini durdurarak veya kesintiye uğratarak toplumları etkileyen ve yerel imkanlar ile baş edilemeyen doğal, teknolojik veya insan kaynaklı tüm olaylar" şeklinde tanımlanmaktadır (Kadıoğlu 2008). Afetler, toplumlarda ölüm, yaralanma gibi problemlere sebep olabilirken, afet öncesi kendi kendine yetebilme kapasitesine sahip olan toplumlar afet sonrası belirli bir zaman başka ülkelerden gelen yardımlara bağımlı hale gelebilmektedirler (Ploughman 1997).

Afet, bir toplumun yerel imkanlarını kullanarak üstesinden gelemeyeceği, başlangıçta bölgesel daha sonra ulusal kaynakların seferber edilmesini gerektiren insani, çevresel ve maddi zararlara sebebiyet veren istenmeyen durumlara denir (UNDHA 1992). Kızılhaç'ın yaptığı tanımlamada insanların beslenme, barınma, sağlık ve sosyal gibi temel gereksinimlerini karşılayamaz hale gelmesi afet olarak tanımlanmaktadır (Dombrowsky 1998). Toplumsal düzende ciddi bozulmalara neden olan afetlerin ortaya çıkış sebepleri literatürde jeolojik, meteorolojik, biyolojik, sosyal ve teknolojik olmak üzere beş farklı şekilde sınıflandırıldığı görülmektedir. Ancak konuya ilişkin genel bir sınıflandırma yapmak gerekirse afetleri, doğal ve yapay olmak üzere iki gruba ayırmak mümkündür. Doğanın kendi davranışları sonucu açığa çıkan beşerî unsurlar ile eklemlenerek zararını artıran doğal afetler, meydana geliş hızlarına göre, yavaş ve ani gelişen doğal afetler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Doğal afetlerde yavaş gelişenler küresel ısınma, iklim değişikliği, kuraklık, çölleşme, kıtlık, erozyon vb. durumlar şeklinde örneklendirilirken su taşkınları, seller, toprak kaymaları, yıldırım düşmesi, yanardağ patlamaları, büyük yangınlar, depremler vb. ani gelişen doğal afetlere örnek olarak gösterilebilir.

Doğa ve insan etkileşiminin doğanın aleyhine aşırılaşması sonucu açığa çıkan yapay afetlere ise, taşımacılık, endüstriyel, nükleer, biyolojik ve kimyasal kazalar, terör saldırıları, savaşlar vb. örnek olarak verilebilmektedir (AFAD 2020).

Farklı sebeplerle ortaya çıkan afetler, insan yaşamının ayrılmaz bir parçası olduğuna göre açığa çıkacak zararların olabildiğince az düzeye indirilebilmesi için her düzeydeki afetin çeşitli aşamalarına yönelik etkin bir afet yönetimine ihtiyaç vardır (Akyel 2005). Bu hususta afet yönetimi hem afetlerin önlenmesi hem de zararlarının minimum düzeye indirilmesi için, afet sürecinin öncesi, esnası ve sonrasında yapılması gerekli yasal, yönetsel ve teknik çalışmaları içeren ve uygulamaya aktaran, elde edilen deneyimler sonucu mevcut sistemin yenilenerek gelişimini sürdüren bir yönetim yaklaşımıdır (Özel 2013). Dolayısıyla bir afet yönetimi, afet öncesinde hazırlık, risk azaltma ve önleme, afet esnasında kişisel davranış ve korumayı içeren kriz yönetimini, afet sonrasında ise müdahale ve yeniden yapılandırma ile iyileştirme politikalarını hayata geçiren sistematik bir yapıdır (Tercan 2018).

20. yüzyılın ortalarına kadar gerek doğal afetler gerek yapay afetler karşısında geniş kapsamlı araştırmaların azlığı afet yönetimine ilişkin sorunların algılanması ve problemin tanımlanması aşamasında yetersizlikleri gündeme getirmiştir. Ancak 21. yüzyılla birlikte artan nüfus hareketleri hem doğal afetlerden etkilenen alanda bir artış yaşanmasına hem de taşımacılık, göç, savaş ve terör saldırıları gibi yapay afetlerde niceliksel artışa sebep olmuştur. Buna bağlı olarak afetlere ilişkin düzenli bir yönetim sisteminin gerekliliği devletler tarafından kabul edilmiştir. Çünkü son yarım yüzyıl yaşanan doğal afetler can ve mal kayıplarının yanı sıra ekonomik, sosyal ve çevresel yapıda da ciddi bozulmalara neden olması devletlerin bu konuyu daha fazla gündeme taşımalarına sebebiyet vermiştir (Yavaş 2004).

Afet yönetimine ilişkin ilk uluslararası girişimlere Birleşmiş Milletler öncülük etmektedir. Bu hususta uluslararası afet yönetimi politikalarına ilişkin ilk radikal değişimler 1980'li yılların ikinci yarısından itibaren yaşanmaya başlanmıştır. Bunlar; "Uluslararası Afet Zararlarının Azaltılması On Yılı (1990-2000)" ilan edilmesiyle başlatılmıştır. Ardından 2005-2015 yıllarını kapsayan "Hyogo Çerçeve Eylem Planı" ve 2015-2030 yıllarını kapsayan "Sendai Afet Risklerinin Azaltılması Çerçevesi" ile devam etmiştir. Üç politika belgesi de afet yönetimine ilişkin geliştirilen politikaların afet sırası ve sonrasından ziyade afet öncesine ağırlık verilmesi gerekliliğine vurgu yapmalarının yanı sıra afet yönetiminde sorumluğun yerelleşme ve kurumlararası iş birliği ve yönetişim gibi kavramların ön plana çıkarılması gerekliliğine vurgu yapmıştır (Yavuz 2020). Sendai Bildirge Planı günümüzde uygulanan hali ile Yokohama Strateji Belgesi ve öncesinde yapılanlar ile başlayan ve bu tecrübelerin Hyogo Çerçeve Eylem Planındaki uygulamalarının sonuçları ile yönlenen günümüzde afetlere karşı hazırlanabilecek yerel, ulusal ve uluslararası afet risklerinin azaltılması konusundaki en iyi planlama yöntemidir (Macit 2019).

Afet yönetimine ilişkin ilk ulusal girişimler, genellikle İstanbul'da yaşanan büyük depremler sonucu hayata geçirilmiş olup bu hususta ilk düzenleme 1509 yılındaki İstanbul Depremi sonrası yayınlanan fermandır. 1939 ve 1944 yılları aralığında depremler ve su baskınları döneme damgasını vurmuştur. Bu dönemde yaşanan bazı büyük depremler, 1939 yılındaki 7.9 büyüklüğündeki Erzincan depremi, 1942 yılında 7.2 büyüklüğündeki Tokat depremi ve 1943 yılında 7.2 büyüklüğündeki Samsun Ladik depremleridir. Bu hususta 33 bin kişinin hayatını kaybettiği Erzincan Depremi sonrasında Cumhuriyet tarihinde doğrudan afetlere ilişkin çıkarılmış ilk kanun, Ocak 1940 tarihinde çıkarılan 3773 sayılı "Erzincan'da ve Erzincan Depreminden Müteessir Olan Mıntıkalarda Zarar Görenlere Yapılacak Yardımlar Kanunu" dur. (Yavuz 2011; TBMM 1997). Türkiye'de bu dönemde geliştirilen afet yönetimi politikaları genellikle yaşanan her afetin ardından o afete özel bir yasal düzenleme hayata geçirilmiştir (Çilingir 2018). Ancak bu durum 1943 yılında yürürlüğe giren 4373 sayılı "Taşkın Sulara ve Su Baskınlarına Karşı Koruma Kanunu" ile değişikliğe uğramıştır. Böylelikle ilk kez afet meydana gelmeden önce alınacak tedbirlere ilişkin politikalar geliştirilmiş ve afet esnasında yapılacaklara ilişkin stratejilere yer verilmiştir. Türkiye için dönüm noktası ise 1944 yılında çıkarılan 4623 sayılı "Yer Sarsıntılarından Evvel ve Sonra Alınacak Tedbirler Hakkında Kanun" ile olmuştur. Çünkü adı geçen kanun yürürlüğe girdiği tarihlerde A.B.D, İtalya ve Japonya dışında böyle bir kanuna sahip başka bir ülke yoktur (Yavuz 2020). Ancak afet yönetiminin disiplinlerarası çok boyutlu olarak ilk kez ele alınması 18.243 kişinin hayatını kaybettiği Marmara Bölgesinde meydana gelen iki büyük deprem sonrası olmuştur (Tercan 2018). 2009 yılına gelindiğinde (URL-1 2009), 5902 sayılı kanun ile afet yönetiminde etkili olan Savunma Genel Müdürlüğü, Afet İşleri Genel Müdürlüğü ve Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü kaldırılarak yerine Başbakanlık'a bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) kurularak dağınık olan kurumlar tek bir çatı altında toplanmıştır (AFAD 2021a). AFAD'ın kurulması, Türkiye'de afet yönetimi açısından hem kurumsal olarak hem de zihinsel anlamda köklü bir değişime işaret etmektedir. Özellikle afet meydana geldikten sonra yürütülen faaliyetleri içeren "kriz yönetimi" anlayışından "bütünleşik afet yönetimi" anlayışına geçilmesi AFAD'ın kurulması ile mümkün olmuştur. Bütünleşik afet yönetiminin benimsenmesi sonucunda ise, merkez ve yerel arasındaki ilişkiler yeniden düzenlenmiş ve koordinasyon, iş birliği süreci başlatılmıştır (Yavuz 2020). 15 Temmuz 2018 tarihinde, 4 Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı İçişleri Bakanlığına dahil edilmiştir (AFAD 2021a). Afet öncesinde, afet anında ve afet sonrasında yürütülecek çalışmaların başarılı bir şekilde yürütülebilmesi için, kamu kurumları, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları arasında bütünleşmiş bir şekilde koordinasyona ihtiyaç bulunmaktadır. Dolayısıyla afet yönetimi, merkezi ve yerel kamu kurumları ile devlet dışı aktörler arasında sorumlulukların, bilginin, kaynakların, tecrübenin, uzmanlığın ve iletişimin paylaşılmasını gerekmektedir. Merkeziyetçi/bürokratik afet yönetimi modeli, 1990'lı yıllara kadar kamu politikalarında uygulanan afet yönetimi modeli olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak son yıllarda yaşanan çok sayıda büyük felaketin ortaya çıkardığı yıkımlar, toplumları afetlerle mücadele etmek için idari, teknik ve kurumsal anlamda yeni yönetim anlayışlarına yönlendirmiştir.

Bu yeni yönetim anlayışlarının neticesinde tüm dünyada afet yönetimi faaliyetlerinin önceliği, kurumsal yapısı ve aktörleri çarpıcı bir şekilde dönüşmüştür. Teoride ve pratikte yaşanan bu değişimin ardından görev ve sorumlulukların merkezi idarelerden, yerel yönetimlere ve hükümet dışı aktörlere aktarıldığı yeni bir afet yönetimi yaklaşımı ön plana çıktığı görülmektedir. Yeni afet yönetimi yaklaşımı, yerel dinamikleri ön plana çıkaran, katılım konusuna önem veren, farklı alanlardan çok sayıda bileşen arasında iş birliğinin ön plana çıkaran bir model olarak karşımıza çıkmaktadır (Drabek 1987; Waugh ve Streib 2006).

Afet yönetimi, bütün kurumların iş birliğinin ortaya çıkmasında ve bu iş birliğinin avantajlarını görmek için önemli bir fırsat yaratmaktadır. Bu iş birliği görev alan kurumlar arasındaki bağlantıların güçlendirilmesi, afet yönetiminde ihtiyaç duyulan verimliliğin ve kaynakları etkili biçimde kullanılması anlamına gelmektedir (McGuire ve Silvia 2010).

Türkiye'de Tanzimat Döneminden günümüze kadar hâkim olan merkeziyetçi/bürokratik yönetim anlayış biçimi, afet yönetimi faaliyetlerini de doğrudan etkilemekte ve bunun sonucunda afetlere yönelik mevzuat hazırlama, planlama, politika geliştirme, fon ve kaynak tahsis etme, personel istihdamı vb. gibi temel faaliyetler büyük oranda merkezi yönetimin uhdesinde gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla Türkiye'de doğal afet politikalarında merkezi yönetimin daha aktif olduğu ve yerel yönetimlere pek fazla sorumluluk verilmediği görülmektedir. Valiler, ilin en büyük mülki idare amiri olarak, aktif bir şekilde iş yapmaktan çok organizasyon ve devletin diğer birimlerini harekete geçirme gibi rolleri üstlenen üst düzey yönetici pozisyonundadırlar (Eryılmaz 1999; Yavaş 2004). Bu doğrultuda afet yönetiminin uygulamaya ilişkin faaliyetleri illerde valinin sorumluluğunda ilgili merkezi yönetim biriminin il müdürlükleri tarafından yerine getirilmektedir.

TAMP'nın EK-5'te yer alan operasyon servisindeki hizmet gruplarının ana ve destek çözüm ortakları tablosunda, merkezi yönetim başta AFAD olmak üzere bakanlıklar, MİT, Kamu Düzeyi ve Güvenliği Müsteşarlığı, TOKİ, TRT ve TÜRKSAT olmak üzere operasyon servisindeki hizmet gruplarının ana ve destek çözüm ortaklarının görev ve sorumlulukları yer almaktadır (TAMP 2021). Merkezi yönetimin afet yönetimi sürecine ilişkin ağırlığı düşünüldüğünde olayın meydana geldiği bölgeyi afet ilan etme yetkisinin AFAD'a ait olmasının yanı sıra yerleşim alanının afet açısından riskli bölge olarak ilan etme yetkisi yine merkezi yönetime verilmiştir (URL-2 2012).

Yeni kamu yönetimi anlayışı ve neoliberal politikaların ön plana çıkması sonucu kamu yönetiminde yaşanan paradigma değişimi, afet yönetiminde de birtakım değişiklikleri beraberinde getirmiştir. Böylelikle, merkeziyetçi ve bürokratik afet yönetimi anlayışı terk edilerek çok aktörlü ve dayanışmacı afet yönetimi anlayışı ağırlık kazanmıştır (Yavuz 2020). Türkiye Afete Müdahale Planı olan TAMP ile Türkiye'de yaşanabilecek her tür ve ölçekteki afet ve acil durumlara etkin müdahale için görev alacak, kamu kurumları, özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve gerçek kişileri kapsamaktadır (TAMP 2021). Bu doğrultuda ilk olarak merkezi yönetim, yerel yönetim ve sivil toplum kuruluşların afet yönetimi politikalarındaki yeri, görev ve sorumluluklarına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Afet yönetiminin önleme, zarar azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme aşamalarında yapılması gereken çalışmalar ve alınması gereken önlemleri, toplumun tüm güç ve kaynaklarını kullanarak gerçekleştirebilen entegre bir yönetim süreci olan bütünleşik afet yönetimi, tüm paydaşlar ilkesi gereğince merkezi yönetimlerin yanı sıra afet yönetimine yönelik planlama ve uygulama çalışmalarını gerçekleştirirken yerel yönetimlere daha fazla sorumluluk üstlenme görevi vermektedir. (AFAD 2021b). Ancak afet yönetiminin yukarıdan aşağıya doğru şekillenen hiyerarşik yapısı, yerel yönetimlerin afet yönetimine ilişkin sınırlı yetkilerinin olmasına neden olmaktadır. Böylelikle "halka en yakın yönetim birimi" olan yerel yönetimlerin afet yönetimi konusunda kaynak, kapasite ve tecrübeleri çoğunlukla göz ardı edilmektedir (Ergünay 2000). Türkiye'de ki mevcut durum, yerel yönetimlerin yetki ve sorumlulukların afet sonrası müdahale ve yardım çalışmalarından ziyade afet öncesi dönemleri içerisine alan risk ve zarar azaltma çalışmaları konusunda görevlendirilmiş olmalarıdır. Söz konusunu çalışma alanları ise yapı denetim, imar mevzuatı ve kentsel dönüşüm vb. gibi uygulamaları içerisine almaktadır.

Afetler doğaları gereği kamu yönetiminin aktif bir şekilde faaliyetlerini gerektirmektedir. Ancak afetlerde resmi kurum ve kuruluşların haricinde, gönüllü bireylere ve hükümet dışı örgütlere de yaptığı katkılar göz önüne alındığında geliştirilen politika belgelerinde sivil toplum kuruluşlarının yasal süreçte dayanaklarının ve görev- sorumluluk alanlarına ilişkin ödevlerin belirlenmesi gerekmektedir (Leblebici 2014). Bu hususta 18 ile 65 yaş aralığındaki tüm bireylerin afetlerde yerine getirebilecekleri görev ve sorumlulukları 7126 sayılı Sivil Savunma Kanun ile resmiyet kazanmıştır (URL-3 1959). Ayrıca TAMP STK'ları destek çözüm ortağı olarak adlandırılmış olup bu hususta STK'lara, haberleşme, ulaşım alt yapı, arama ve kurtarma, sağlık hizmetleri, barınma, beslenme, psikososyal destek, defin, gıda tarım ve hayvancılık, nakliye hizmetlerine ilişkin görev ve sorumluluklar vermiştir (TAMP 2021). Örneğin, kendi imkanların çerçevesinde yardım talep eden doğa ile ilgili kazalara ve doğal afetlerle ilgili tüm acil durumlara ilişkin yardım ve kurtarma faaliyetlerini yürüten bir sivil toplum kuruluşu olarak AKUT, 2011 yılındaki Elâzığ Depreminde, kazazedeler ile ihtiyaç sahipleri için çadırların kurulmasına yardım etmek için güçlü ve etkili bir çalışma yürütmüştür (AKUT 2021a; AKUT 2021b). Bu durum ise bireylerin afet anında sınırlı imkân ve potansiyelleri sebebiyle risk anını doğru bir şekil yönetemeyecek olmalarından kaynaklı etkin bir organizasyon yapısına ihtiyaç olduğunu destekler niteliktedir (Varol 2019).

2. Yöntem ve Teknik

Bu başlık altında, araştırmanın problemi ve soruları, amacı, önemi, kapsam ve sınırlılıkları, deseni, veri toplama yönetimi, analiz teknikleri ve son olarak araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliği hakkında bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Problem ve Araştırma Soruları

Araştırmanın problemi, "Afet yönetimi politikalarında merkeziyetçi/bürokratik afet yönetimi ile çok aktörlü/dayanışmacı afet yönetimi modellerinden hangisi ağırlıklı olarak uygulanmaktadır?" şeklinde belirlenmiştir. Araştırma problemi çerçevesinde, "afet yönetimine ilişkin karar verme yetkisi ve uygulama sorumluğu merkezi hükümet, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları arasında nasıl paylaştırılmaktadır?" sorusuna yanıt aranmıştır. Ayrıca araştırma, "kamu yönetiminde yaşanan paradigma değişiminin aksine Türkiye'de çok aktörlü/dayanışmacı afet yönetimi anlayışına geçilemediği ve merkeziyetçi/bürokratik anlayışının hâkim olduğu" önermesine dayandırılmıştır.

2.2. Amaç ve Önem

Araştırmanın amacı, afet yönetiminde yaşanan paradigma değişiminin 2020 Ege Denizi Depremi özelinde içerik analizi ile belirlenmesidir. Araştırmanın önemi ise, afet yönetiminde merkezi yönetim, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarının sosyal medyayı aktif kullanım düzeylerinin 340 milyon aktif kullanıcısı (2020 yılı itibariyle) bulunan Twitter üzerinden incelenmesidir. Ayrıca araştırma, afet yönetimine ilişkin güncel veriler sunması bakımından önemli görülmektedir. Türkiye'nin afet yönetimi alanında yaşadığı paradigma değişimini tümevarımcı bir yaklaşımla 2020 Ege Denizi Depremi temelinde açıklayabilmektir. Çalışma, iletişim odaklı nitel araştırma tekniklerinde tanımlayıcı örnek olay araştırması şeklinde tasarlanmasının yanı sıra bilgi ve internet teknolojisi alanında yaşanan gelişmelere kayıtsız kalmayıp 340 milyon aktif kullanıcıya sahip (2020 yılı itibariyle) bir sosyal medya platformu olan Twitter üzerinden analiz gerçekleştirmesi açısından önem arz etmektedir. Ayrıca bu tanımlayıcı örnek olay araştırması, durum ya da vaka içinde geliştiği çerçeveyle birlikte ele aldığı ve vaka ile çevresinin ilişkisine ve etkileşimine dikkat eden holistik bir yaklaşımla tasarlandığı içinde önem arz etmektedir. Araştırmanın kapsamına Türkiye'de meydana gelen bütün afetler girmekle birlikte çalışma 2020 Ege Denizi Depremi ile sınırlandırılmıştır. Söz konusu sınırlandırmanın temel nedeni, çalışmanın yürütüldüğü dönem içerisinde meydana gelen depremler arasında en ölümcül deprem olarak kayıtlara geçmiş olmasıdır. Çalışmada, 2020 Ege Denizi Depremi özelinde etkili birer politika aktörü oldukları düşünülen Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (@AFADBaşkanlik), İzmir Valiliği (@IzmirValiligi), İzmir Büyükşehir Belediyesi (@izmirbld), Seferihisar Belediyesi (@shisarbel), AKUT Arama Kurtarma Derneği (@AKUT_Dernegi) ve İHH İnsanı Yardım Vakfı'nın (@ihhinsaniyardim) resmi Twitter hesabında yer alan altın saatler aralığında (30-31 Ekim ve 1 Kasım 2020) yapmış oldukları paylaşımların analizini içermektedir. Araştırma verileri nitel ve karma yöntemlerin analizinde kullanılan MAXQDA Analytics Pro 20 programı ile içerik analizine tabi tutulmuştur.

2.3. Kapsam ve Sınırlılık

Araştırmanın kapsamına Türkiye'de meydana gelen bütün afetler girmektedir. Ancak çalışma, araştırmanın yürütüldüğü dönem içerisinde (2020 yılı) yeryüzünde meydana gelen depremler arasında en ölümcül deprem olarak kayıtlara geçen 2020 Ege Denizi Depremi ile sınırlandırılmıştır. Ayrıca 2020 Ege Denizi Depremi özelinde etkili birer politika aktörü olduğu düşünülen Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, İzmir Valiliği, İzmir Büyükşehir Belediyesi, Seferihisar Belediyesi, AKUT Arama Kurtarma Derneği ve İHH İnsanı Yardım Vakfı ile sınırlandırılmıştır. Çalışma aynı zamanda merkezi, yerel, STK'ların sosyal medya (Twitter) üzerinden paylaşmış oldukları tweet ve retweetlerle sınırlandırılmıştır.

2.4. Desen

Araştırma nitel araştırma desenlerinden *vaka analizi* olarak da adlandırılan "*örnek olay araştırması"* şeklinde tasarlanmıştır. Örnek olay analizi, bir zaman dilimindeki sosyal olaylar, topluluklar ya da kurumlar üzerinden yapılan sistematik araştırmalardır. Örnek olay analizi kim, ne, ne zaman, nerede, nasıl sorularını yanıtlamak üzere yürütülen bir analiz tekniği olmasından kaynaklı kritik bir değişim yaşayan kurumların, bireylerin ve toplulukların bu değişim sürecinde neler yaşadığı, hangi boyutlarıyla nasıl etkilendiği ve sürecin aşamalarının neler olduğu üzerine odaklanmaktadır. Ayrıca araştırma örnek olay araştırması türlerinden biri olan "*tanımlayıcı örnek olay araştırması*" şeklinde tasarlanmıştır. Tanımlayıcı örnek olay araştırması, bir olguyu kendi çerçevesi içerisinde detaylı tanımlamalarına yer vererek araştırılan olgunun doğasının daha iyi anlaşılarak yeni öngörüler ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır (Saruhan ve Özdemirci 2016; Baş ve Akturan 2017).

2.5. Veri Toplama Yöntemi

Araştırma verilerin toplanmasında, 2020 yılı itibariyle 340 milyon aktif kullanıcıya sahip sosyal medya platformu olan Twitter'dan yararlanılmıştır. Araştırma kapsamında kullanılan veriler; merkezi yönetim kapsamında Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'nın (@AFADBaşkanlik), İzmir Valiliği'nin (@IzmirValiligi), yerel yönetimler kapsamında İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin (@izmirbld), Seferihisar Belediyesi'nin (@shisarbel) ve sivil toplum kuruluşlarının kapsamında ise AKUT (@AKUT_Dernegi) ve İHH İnsanı Yardım Vakfı'nın (@ihhinsaniyardim) resmi Twitter hesaplarına ait 30-31 Ekim ve 1 Kasım 2020 tarihinde yapmış oldukları paylaşımları içermektedir. Twitter verilerinin üç günlük süreyle sınırlandırılmasının sebebi ise, Amerika Birleşik Devletleri'nde federal hükümet yetkililerinin, yereldeki büyük bir afete müdahale süresini altın saatler olarak adlandırdıkları ilk 72 saat olarak belirlemiş olmalarından kaynaklanmaktadır. Söz konusu paylaşımlar merkezi yönetim, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları olmak üzere üç farklı Microsoft Office Word dosyasına aktarılarak içerik analizi için hazır hale getirilmiştir.

2.6. Analiz ve Raporlama

Araştırmada elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizi, bir söylemi anlamada ve yorumlamada, öznel etkenlerden kurtulmayı amaçlamaktadır. Böylelikle okuyucunun bilgisine, sezgisine, tutumlarına, değerlerine ve referans çerçevesine bağlı, kolayca ve otomatik bir şekilde yapılmış yorumuna karşı, nesnel okuma ilkelerine getirmektedir. Dolayısıyla içerik analizi, mesajda bireyi görünmeden etkileyen öğelerin belirlenmesine yönelik "*ikinci bir okuma*"dır (Bilgin 2014). Verilerin analiz aşamasında, nitel ve karma yöntemlerin analizinde kullanılan MAXQDA Analytics Pro 20 programı kullanılmış ve ifade edilen mesajın konusu ön planda tutularak kodlamalar bu düzeye göre kategorize edilmiştir. Bu doğrultuda toplamda on dört temaya ilişkin kodlama işlemi yapılmıştır. İçerik analizinde on dört temaya ilişkin kodlar araştırmaya başlamadan önce afet yönetimine ilişkin literatürün detaylı incelenmesi sonucu belirlenmiş olup risk yönetimi, kriz yönetimi ve iyileştirme süreçlerine ilişkin görev ve sorumlulukları esasına göre detaylandırılmıştır. Temaların sayısal, yüzdesel veya oransal bir tarzda görünme sıklığını ortaya koyabilmek amacıyla içerik analizi tekniklerinden frekans analizinden yararlanılmıştır. Böylelikle temalar önem sırasına sokularak sıklığa dayalı bir sınıflandırma metodu uygulanmıştır.

2.7. Geçerlilik ve Güvenirlik

Genel anlamda "geçerlilik" araştırma sonuçlarının doğruluğunu konu edinirken "güvenilirlik" ise araştırma sonuçlarının tekrar edilebilirliğiyle ilgilidir (Yıldırım ve Şimşek 2016). Dar anlamda "geçerlilik" araştırmada ölçümler sonucunda ortaya çıkan farklılığın tamamen ölçülen olgu ya da kişilerden kaynaklandığına duyulan güven iken "güvenilirlik" araştırmada uygulanan tekniğin araştırmacıya evren hakkındaki verileri sunmada ne kadar istikrarlı ve tutarlı olduğuyla ilgilidir (Saruhan ve Özdemirci 2016).

Araştırılan olgu hakkında bütüncül bir resim oluşturabilmek amacıyla merkezi yönetim, yerel yönetim ve sivil toplum kuruluşlarının her birinden eşit sayıda politika aktörleri seçilmiştir. Ayrıca temaların detaylı anlatımında kullanılan "doğrudan alıntılar", her örneklem grubu için kodlama yoğunlukları çerçevesinde seçilmiştir. Böylelikle veriler olabildiğince yansız bir şekilde resmedilerek araştırmanın geçerliliğine katkı sunulmuştur. Araştırmanın geçerliliğine katkı sunan bir diğer husus ise, araştırmaya dahil edilen kurum ve kuruluşların resmi Twitter hesaplarının olduğunun garanti altına alınmış olmasıdır. Böylelikle internet yoluyla yapılan nitel araştırmalarda çoğunlukla araştırmaya dahil edilen kişi veya grupların gerçek kişi veya gruplar olup olmadığına ilişkin sorun ortadan kalkmış olmaktadır.

Araştırmanın güvenilirliğini arttıran unsur ise, konuya ilişkin genel literatür taramasına yer verilmiş olması ve benzer araştırmaları yapan araştırmacıların araştırma sonuçlarına yer verilmiş olmasıdır. Ayrıca araştırmanın yöntem ve teknik detaylarına yer verilmiş olması ve hazırlanan görsellerin MAXQDA Pro 20 programında hangi amaçla ve hangi sekmeler kullanılarak hazırlandığına ilişkin bilgilerin okuyucuyla paylaşılmış olması araştırmanın tekrarlanabilir olmasına katkı sağlamıştır.

3. Bulgular

Araştırmada içerik analizi kapsamında ilk olarak, 2020 Ege Denizi Depreminde altın saat aralığını kapsayan 30 Ekim – 1 Kasım tarihleri aralığından örneklem olarak seçilmiş merkezi yönetim, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarının sosyal medyayı aktif kullanabilme becerilerinin ölçülmesi hedeflenmiştir. Bu doğrultuda, örneklem olarak seçilmiş AFAD, İzmir Valiliği, İzmir Büyükşehir Belediyesi, Seferihisar Belediyesi, AKUT ve İHH İnsanı Yardım Vakfı'nın atmış oldukları tweet ve retweetlerin sayılarını gösteren Tablo 1. hazırlanmıştır.

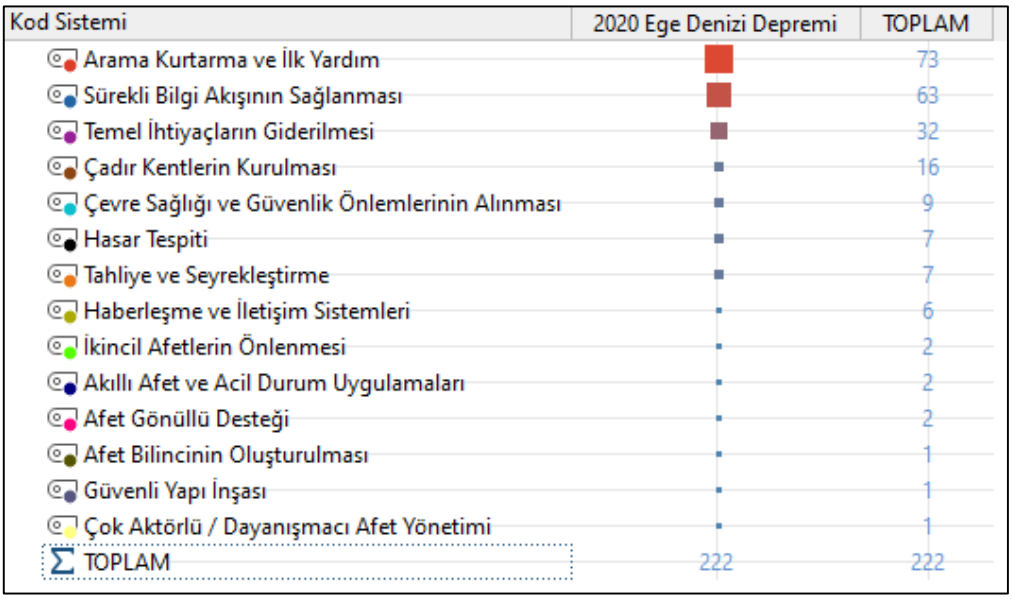
Tablo 1: 30 Ekim – 1 Kasım 2020 tarihleri aralığında atılan tweet ve retweetlerin sayısı

	Merkezi Yönetim		Yerel Yönetimler		Sivil Toplum Kuruluşları		TOPLAM
	AFAD	İzmir Valiliği	İzmir Büyükşehir Belediyesi	Seferihisar Belediyesi	AKUT	İHH İnsani Yardım Vakfı	
Tweet	56	14	4	8	29	38	149
Retweet	11	28	11	3	4	16	73
TOPLAM	**67**	**42**	**15**	**11**	**33**	**54**	**222**

Tablo 1'de yer alan sonuçlara göre, 30 Ekim – 1 Kasım 2020 tarihleri aralığında seçili örneklem gruplarının 222 paylaşım yaptığı görülmektedir. Paylaşımların %67'si (n=149) seçili örneklem gruplarının kendi ifadeleri olan tweet oranını gösterirken %33'ü (n=73) başka Twitter kullanıcıların yapmış oldukları paylaşımlardan alıntılanan retweet olduğu görülmektedir. Toplamda en fazla paylaşımı merkezi yönetim (n=109) yaparken onu sivil toplum kuruluşları (n=87) ve yerel yönetimler (n=26) takip etmektedir. Bu doğrultuda toplam tweet sayıları içerisinde en fazla paylaşımı yapan kurum ve kuruluşlar çoktan aza olacak şekilde sırasıyla, AFAD, İHH İnsani Yardım Vakfı, İzmir Valiliği, AKUT, İzmir Büyükşehir Belediyesi ve Seferihisar Belediyesi'dir.

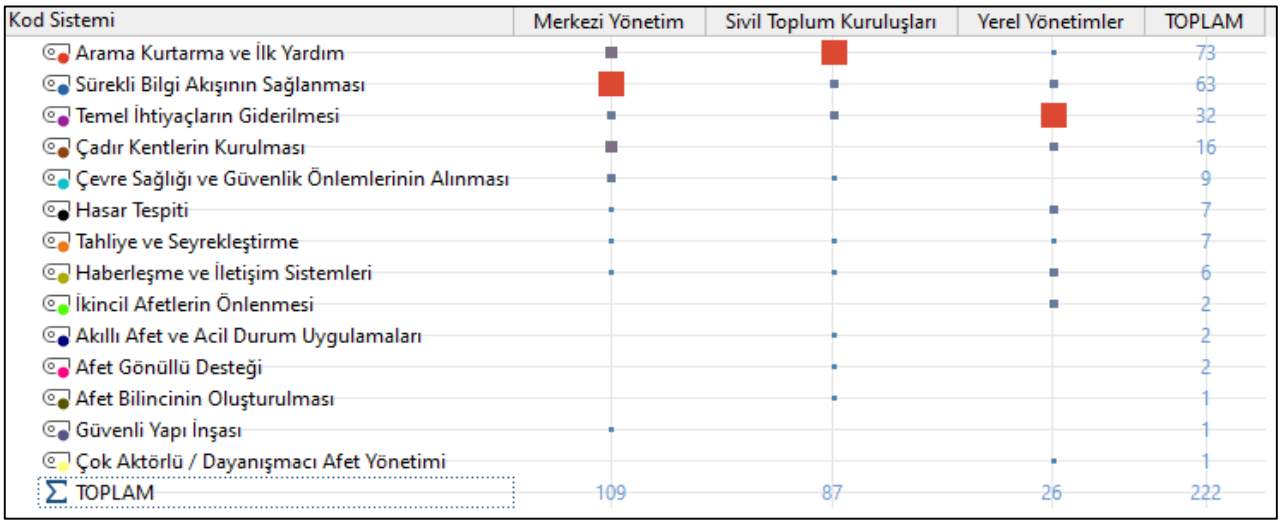
Merkezi yönetim başta AFAD'ın daha sonra T.C Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın, İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'nun, İçişleri Bakan Yardımcıları Muhterem İnce ve İsmail Çataklı'nın, Sağlık Bakanı Fahrettin Koca'nın, Millî Savunma Bakanlığı'nın, Jandarma Genele Komutanlığı'nın, İletişim Başkanlığı'nın ve İzmir Valisi Yavuz Selim Köşger'in atmış oldukları tweetleri retweetledikleri görülmektedir. İzmir Büyükşehir Belediyesi, İzmir Büyükşehir Belediye'sinin belediye başkanı Tunç Soyer'in ve web televizyonu İzmirTube'nin paylaşımlarını retweetlemesinin yanı sıra AKUT'un tweetlerini de retweetledikleri görülmektedir. Seferihisar Belediye'si de Seferihisar Belediye başkanının İsmail Yetişkin 'in tweetlerini retweetlediği görülmektedir. AKUT ise daha çok AKUT Operasyon ve AKUT yönetim kurulu başkanı Recep Şalcı'nın tweetlerini retweetlerken İHH, İHH Arama Kurtarma ve il düzeyinde açılmış İHH Twitter hesaplarının paylaşımlarını retweetledikleri görülmektedir.

İçerik analizinde ikinci olarak, 2020 Ege Denizi Depremi'nde Twitter'daki paylaşımlarının içeriğinin saptanması amaçlanmıştır. Bu kapsamda MAXQDA Analytics Pro 20 programının Görsel Araçlar butonunda yer alan "Kod Matris Tarayıcısı" sekmesi kullanılarak Şekil 1. ve Şekil 2. hazırlanmıştır. Her iki Kod Matris Tarayıcısında alt kodların karşısında yer alan sütunlardaki renkli karelerin büyüklüğü ve küçüklüğü aynı sütundaki alt kodların işaretlenme sıklığını göstermektedir. Sıkça işaretlenen kodların karşısına denk gelen karelerin büyüklüğü o alt kodun yüksek oranda kodlandığını ifade ederken, küçüklüğü ise düşük oranda kodlandığını ifade etmektedir. Tweet ve Retweetlerin incelenmesi sonucu açığa çıkan temaların kodlama sayısı, grafiğin sol tarafında yer alan "toplam" sütunun altında gösterilmektedir.

Şekil 1: *Temalara ilişkin ifadelerin sıklığını gösteren kod matris tarayıcısı*

Şekil 1 hazırlanırken tüm belge grupları düzeyinde temalara ilişkin ifadelerin sıklığının gösterilmesi hedeflenmiştir. Bu doğrulta 2020 Ege Denizi Depremi'nde afet yönetimine ilişkin en fazla vurgu yapılan temanın "arama kurtarma ve ilk yardım" (%32,8) olduğu görülmektedir. "Arama kurtarma ve ilk yardım" temasını "sürekli bilgi akışının sağlanması" (%28,3) takip ederken onu "temel ihtiyaçların giderilmesi" (%14,4) ve "çadır kentlerin kurulması" (%7,2) temaları takip etmektedir. Daha sonra "çevre sağlığı ve güvenlik önlemlerinin alınması" (%4,05) temasını "hasar tespiti", "tahliye ve seyrekleştirme" temalarına eşit oranda (%3,1) vurgu yapıldığı görülmektedir. Söz konusu temaları "haberleştirme ve iletişim sistemleri" (%2,7) teması takip etmektedir. "Haberleşme ve iletişim sistemleri temasını "ikincil afetlerin önlenmesi", "akıllı afet ve acil durum uygulamaları" ve "afet gönüllü desteği" temaları eşit oranda (%0,9) takip etmektedir. Son olarak "afet bilincinin oluşturulması", "güvenli yapı inşası" ve "çok aktörlü / dayanışmacı afet yönetimi" temalarının %0,4 oranında en az vurgu yapılan temalar olduğu görülmektedir.

Kod Sistemi	Merkezi Yönetim	Sivil Toplum Kuruluşları	Yerel Yönetimler	TOPLAM
Arama Kurtarma ve İlk Yardım				73
Sürekli Bilgi Akışının Sağlanması				63
Temel İhtiyaçların Giderilmesi				32
Çadır Kentlerin Kurulması				16
Çevre Sağlığı ve Güvenlik Önlemlerinin Alınması				9
Hasar Tespiti				7
Tahliye ve Seyrekleştirme				7
Haberleşme ve İletişim Sistemleri				6
İkincil Afetlerin Önlenmesi				2
Akıllı Afet ve Acil Durum Uygulamaları				2
Afet Gönüllü Desteği				2
Afet Bilincinin Oluşturulması				1
Güvenli Yapı İnşası				1
Çok Aktörlü / Dayanışmacı Afet Yönetimi				1
TOPLAM	109	87	26	222

Şekil 2: Belge grupları düzeyinde temalara ilişkin ifadelerin sıklığını gösteren kod matris tarayıcısı

Şekil 2'de ise, merkezi yönetim, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları olarak ayrılmış üç farklı belge grubunun çoktan aza olacak şekilde üzerinde durdukları temaların neler olduğu saptanmaya çalışılmıştır. En fazla vurgu yapılan "arama kurtarma ve ilk yardım", "sürekli bilgi akışının sağlanması" ve "temel ihtiyaçların giderilmesi" temaları hem merkezi yönetim hem yerel yönetimler hem de sivil toplum kuruluşları tarafından ortak vurgu yapılan temalar olduğu görülmektedir.

"Arama kurtarma ve ilk yardım" temasına, en fazla vurgu yapan sivil toplum kuruluşlarıdır. Bu bağlamda AKUT ve İHH İnsani Yardım Vakfı'nın paylaşımları genellikle bölgeye ulaşmak için yola çıkan ekiplerin bilgisini vermesinin yanı sıra enkaz altından sağ olarak kurtarılan depremzedeler ve evcil hayvanlara ilişkin bilgilerin paylaşılması şeklinde olmuştur. Arama kurtarma ve ilk yardım temasına ilişkin paylaşımlardan bazıları aşağıda yer almaktadır.

"#AKUToperasyon İzmir'de meydana gelen 6,6 büyüklüğündeki depremden etkilenen vatandaşlarımız için 3 ekibimiz saha çalışmalarına başlayarak 3 vatandaşımızı yaralı olarak enkazdan çıkartmıştır. 11 ekibimiz de bölgeye ulaşmak için yoldadır (@AKUT_Dernegi – 30 Ekim 2020)".

"Bursa İHH, 5 araç, 17 kişilik arama kurtarma ekibi ve arama kurtarma köpeği ile İzmir'e yola çıktı. Ayrıca içerisinde 1.000 adet battaniye, su ve maske bulunan kamyonumuz da Bursa'dan İzmir'e yola çıkıyor (@ihhinsaniyardim – 30 Ekim 2020)".

"#AKUToperasyon İzmir'de meydana gelen depremin ardından başlatılan operasyonun 2. gününde, 18 ekibimizden toplam 263 gönüllümüz ve 2 arama köpeğimiz arama kurtarma çalışmalarına devam etmekte olup şu ana kadar 9 vatandaşımızı enkazdan sağ olarak kurtarmıştır (@AKUT_Dernegi – 31 Ekim 2020)".

"AKUT hayat kurtarır, Tavşan enkazdan çıkartılıyor (@AKUT_Dernegi – 31 Ekim 2020)".

2020 Ege Denizi Depreminde, merkezi yönetim teşkilatı içerisinde yer alan AFAD ve İzmir Valiliği'nin depreme ilişkin "sürekli bilgi akışının sağlanmasına" ilişkin temel görevi üstlendikleri görülmektedir. Bu hususta, meydana gelen depremin büyüklüğü, derinliği, şiddeti, yeri ve saatine ilişkin bilgilerin yanı sıra depremde hayatını kaybeden ve sağ olarak kurtarılan kişilerin sayılarının paylaşılması ve yakınlarını kaybeden vatandaşlara başsağlığı içeren basın açıklamalarına yer verilmiştir.

2020 Ege Denizi Depreminde mağdur durumda olan vatandaşların yiyecek, içecek ve barınma ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik yapılan paylaşımlar "temel ihtiyaçların giderilmesi" teması altında kodlanmıştır. Bu doğrultuda temel ihtiyaçların giderilmesi temasına en fazla vurguyu halka en yakın birim olan yerel yönetimlerin yaptığı görülmektedir. Ayrıca yerel yönetimlerin bu süreçte ihtiyaçları yerinde tespit ederek yardımların eşit bir şekilde paylaştırılması hususunda başat bir rol oynadıkları da görülmektedir. Söz konusu temaya ilişkin paylaşımlardan bazıları aşağıda yer almaktadır.

"Seyyar Marketimiz Sığacık'ta deprem nedeniyle yaşanan su baskınından mağdur olan ailelere su, çorba, kek ve börek ikramlarında bulunuyor (@shisarbel – 30 Ekim 2020)".

"Şehiriçi otobüslerimizi yağmurdan korunmak isteyen vatandaşlarımızın kullanımına açmak üzere Aşık Veysel rekreasyon alanına getiriyoruz (@tuncsoyer, @izmirbld Retweet – 30 Ekim 2020)".

"Mağdur durumda olan vatandaşlarımız için Seferihisar Ballıkuyu Spor Salonu, Belediye Düğün Salonu ve İzzet Gül Stadyumu sıcak yiyecek içecek ve barınma hizmetleri için hazırlandı. Tüm vatandaşlarımıza duyurulur! (@shisarbel -30 Ekim 2020)".

"Çadırlarda yaşayan depremzede vatandaşlarımızın hijyen ihtiyacını karşılamak için Manavkuyu'da çamaşırhane kurduk (@tuncsoyer, @izmirbld Retweet – 1 Kasım 2020)".

Türkiye'de yaşanabilecek her tür ve ölçekteki afet ve acil durumlarda görev alacak başta kamu kurumları, özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve gerçek kişileri kapsayan Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) ile "acil toplanma alanları" ve "geçici barınma alanları" önceden tespit edilmiştir. İl bazlı hazırlanan Afet Müdahale Planları ile afet sırasında yaşanabilecek olası tehlikelerin yıkıcı etkileri azaltılarak can, mal ve milli servetin korunması amaçlanmıştır. Böylelikle çadır kentlerin kurulmasına ilişkin faaliyetlerin kamu yönetimi yapısı içerisinde çoğunlukla merkezi yönetim tarafından ele alındığı yapılan içerik analizi tarafından da desteklenmiştir. 2020 Ege Denizi Depreminde çadır kentlerin kurulması ve bu alanlara afetzedelerin nakli görevini AFAD, Jandarma Arama Kurtarma (JAK) ve Kızılay'ın eşgüdümlü yürüttüğü görülmektedir. Çadır kentlerin kurulmasına ilişkin paylaşımlardan bazıları aşağıda yer almaktadır.

"Vatandaşlarımızın barınma ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla Bornova Jimnastik Spor Salonu ve Bornova Öğütcan Spor Salonu tahsis edildi. Ayrıca Aşık Veysel ve Ege Üniversitesi alanlarına çadır kurulumu gerçekleştirildi (@IzmirValiligi – 30 Ekim 2020)".

"#İzmir'de vatandaşlarımızın barınma ihtiyacının karşılanması için; Bornova Jimnastik ve Bornova Öğütcan Spor Salonları ile Aşık Veysel Rekreasyon alanı, Ege Üniversitesi kampüs alanı ve İzmir Bornova Eskişehir Stadı'na 3.600 yatak ve 4.300 battaniye gönderildi; 730 çadır kuruldu (@AFADBaşkanlik – 1 Kasım 2020)".

Afet sonrası depremzedelerin maruz kalabilecekleri sorunlara karşı ne tür önlemler almaları gerektiğine vurgu yapan paylaşımlar "çevre sağlığı ve güvenlik önlemlerinin alınması" teması altında kodlanmıştır. Bu hususta hasar tespiti yapılan binalara afetzedelerin girmemeleri gerektiğine dair uyarıların yanı sıra olası hırsızlık sorunlarına karşıda alınması gereken tedbirler başta merkezi yönetim olmak üzere sivil toplum kuruluşları tarafından da bilgilendirici paylaşımların yapıldığı görülmektedir. Söz konusu paylaşımlar aşağıda yer almaktadır.

"ÖNEMLİ! Vatandaşlarımızın İzmir'deki hasarlı yapılara, kesinlikle girmemesi gerektiğini, önemle hatırlatıyoruz (@AFADBaşkanlik – 1 Kasım 2020)".

"Lütfen paylaşıp birçok hemşehrimize duyurulması için destek olalım. #izmirdepremi. Değerli İzmirliler An itibariyle 910 kişiden oluşan 450 ekiple Çevre Şehircilik Bakanlığı ekiplerimiz HASAR TESPİT ÇALIŞMALARI yapmaktadır. Yetkili ekipler dışında kimsenin konutlarınıza girmesine izin vermeyin. Böyle gerekçelerle evlere girilip soygun yapılmasına karşı uyanık olalım (@IzmirValiligi – 1 Kasım 2020)".

2020 Ege Denizi Depreminde Covid-19'un bulaşma hızının artmasından endişe edildiği görülmektedir. Bu hususta AFAD'ın İçişleri Bakanlığı'nın "maske mesafe temizlik" paylaşımlarını sık sık retweetlediği görülmektedir. Afette salgının ciddi boyutlarda artmasından endişe duyan merkezi yönetimin yanı sıra İHH İnsani Yardım Vakfı da "depremden etkilenen vatandaşlarımıza su ve maske dağıtımında bulunuyoruz" şeklinde paylaşımlar da bulunarak konuya gereken hassasiyeti göstermişlerdir.

Afet sonrası tüm afetzedelere ulaşılarak onların kurtarılması ve temel sağlık hizmetlerinin karşılanması gerekmektedir. Bu hususta "tahliye ve seyrekleştirme" çalışmalarının hız kazandırılması ve en kısa sürede de "hasar tespitinin" ilgili merciler tarafından yapılması gerekmektedir. Bu hususta hem merkezi yönetim ve yerel yönetimler hem de sivil toplum kuruluşları tarafından vatandaşların gerekli hassasiyeti göstermelerine ilişkin paylaşımlara yer verdikleri görülmektedir. Bu paylaşımlardan bazıları aşağıda yer almaktadır.

"Maske Mesafe Temizlik | İzmir'deki vatandaşlarımızdan ricamız, lütfen araçlarınızı kullanmayınız. Çadır, battaniye, seyyar mutfak, hastane, her türlü imkânımız mevcut, ekiplerimiz işlerinin başında. Tek ihtiyacımız YOL Lütfen yolları, müdahale ekiplerimize bırakınız #deprem (@suleymansoylu, @AFADBaşkanlik Retweet – 30 Ekim 2020)".

"Kıymetli İzmirli hemşehrilerim 5417 Arama Kurtarma elemanı 758 araçla afet bölgesinde hassasiyetle bir çalışma yürütüyorlar. Sizden ricamız lütfen merak vb. nedenlerle enkaz etrafında veya o bölgeye giden yollarda kalabalık oluşturmamanızdır. Duyarlılığımız bir fazla can kurtarır (@IzmirValiligi – 30 Ekim 2020)".

Afet anı ve sonrasında haberleşme ve iletişimin zorunluluğu kaçınılmaz bir gerçektir. Ancak internet tabanlı haberleşme uygulamalarının tercih edilmeyip şebekeye yüklenilmesi sonucu operatör şebekelerinin çökmesinin yanı sıra elektrik konusunda da ağır sorunların yaşanması haberleşme ve iletişim alanında ciddi sorunlar yaşanmasına neden olmaktadır. Bu ve benzeri durumların 2020 Ege Denizi Depremi'nde de yaşanmaması adına AFAD, "Depremlerde ve acil durumlarda iletişimin kesilmemesi için internet tabanlı haberleşme uygulamaları ve SMS'i tercih edin" şeklinde paylaşımlarda bulunmuştur. Bu tür paylaşımlar "haberleşme ve iletişim sistemleri" teması altında kodlanmıştır.

Haberleşme ve iletişim sistemleri temasını "ikincil afetlerin önlenmesi" temasının takip ettiği görülmektedir. Söz konusu temaya ilişkin paylaşımlardan bazıları aşağıda yer almaktadır.

"Deprem dolayısıyla denizin yükselmesi sonucu Sığacık'ta meydana gelen su baskınlarına anında müdahale ettik. Depremden etkilenen tüm vatandaşlarımıza geçmiş olsun dileklerimi iletiyoruz (@shisarbel – 30 Ekim 2020)".

"Yaşadığımız deprem nedeniyle sağlık sorunu olan, yakınına ulaşamayan ya da afet kaynaklı farklı sıkıntıları olan yurttaşlarımız bize @İzmirhim'in 444 40 35 ve 185 numaralı hatlarından ulaşabilirler. GEÇMİŞ OLSUN (@tuncsoyer, @izmirbld Retweet – 30 Ekim 2020)".

"Akıllı afet ve acil durum uygulamaları" temasına sivil toplum kuruluşlarından sadece AKUT'un vurgu yaptığı görülmektedir. AKUT Arama Kurtarma Derneği ve Genel Bilgi Teknolojileri Ltd. Şti. tarafından geliştirilen "Güvendeyim" uygulaması, deprem gibi acil durum ve afetlerde sevdiklerinize tek bir SMS'le güvende olduğunuzu bildirmeye yarayan mobil bir uygulamadır. Bu uygulama sayesinde deprem, sel ya da diğer acil durumlarda baz istasyonları meşgul edilmez ve tek bir butona dokunulmasıyla SMS üzerinden otomatik olarak tahmini konum bilgilerinizin sevdiklerinize iletilmesini sağlamaktadır. "Afet bilincinin oluşturulması" teması yine AKUT tarafından aşağıda yer alan paylaşım sonucunda oluşturulmuş bir temadır.

"Deprem ve diğer afetlerde kullanabileceğiniz acil durum çantasında neler bulunması gerektiğini biliyor musunuz? (@AKUT_Dernegi – 30 Ekim 2020)".

"Afet gönüllü desteği" temasına da sadece sivil toplum kuruluşların vurgu yaptığı görülmektedir. Konuya ilişkin paylaşımlardan bazıları aşağıda yer almaktadır.

"Destek verme çabasıyla konu hakkında bize ulaşmaya çalışan değerli vatandaşlarımıza teşekkür ederiz (@AKUT_Dernegi – 1 Kasım 2020)".

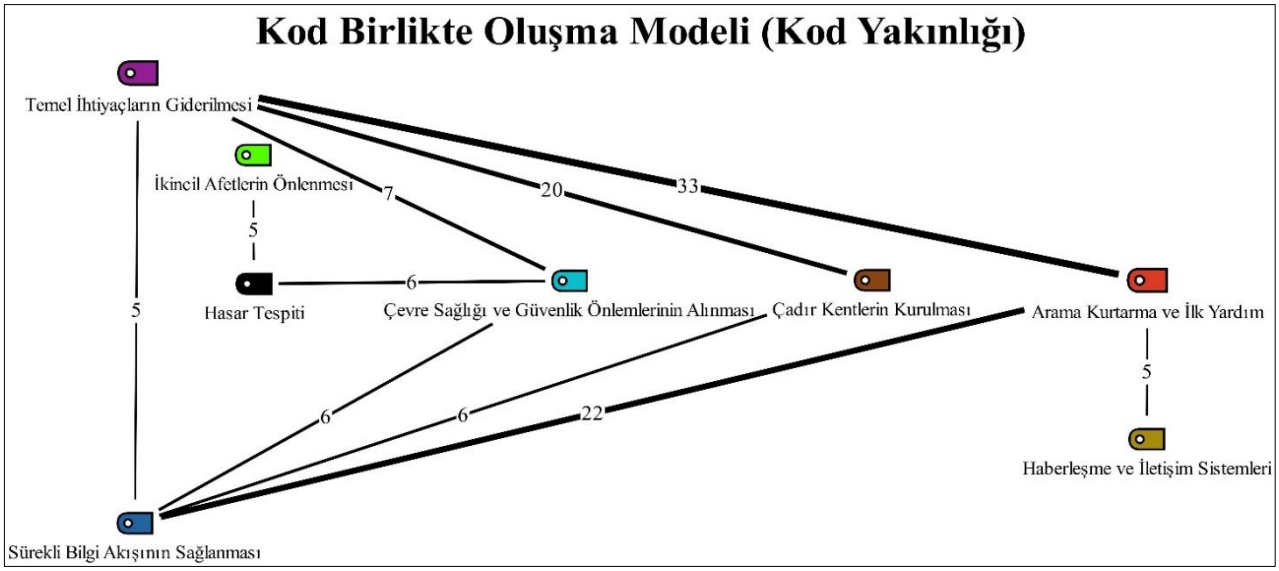
"İzmir'deki depremde acımızı paylaşmak ve çalışmalara destek olmak için gelen Filistinli, Suriyeli, Afrikalı kardeşlerimize bu hassasiyetlerinden dolayı teşekkür ediyoruz (@ihhinsaniyardim – 1 Kasım 2020)".

2020 Ege Denizi Depremi ile evleri yıkılan vatandaşlara en kısa sürede yenilerinin yapılıp teslim edileceğine ilişkin paylaşım "güvenli yapı inşası" teması altında kodlanmış olup bu paylaşım İzmir Valiliği'nin T.C Cumhurbaşkanlığı'nın resmi Twitter hesabından (@tcbestepe) retweetlediği görülmektedir.

Komuta kontrol esasına dayalı merkeziyetçi afet yönetiminin aksine yerel dinamikleri ön plana çıkaran, toplumsal katılımı önemseyen ve farklı sektörler arası iş birliği esasına dayanan "çok aktörlü afet yönetimi" temasına, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin vurgu yaptığı görülmektedir. Temaya ilişkin paylaşım aşağıda yer almaktadır.

"Sivil toplumla birlikte Belediyemiz yöneticileri, bürokratları yardım kampanyasını organize etmek için bir araya geldik, kararlar aldık. Bayraklı Belediyesi de yardımların dağıtım organizasyonunu yapacak. #BizVarız diyen herkesi dayanışmaya davet edeceğiz. Bizden haber bekleyin (@tuncsoyer, @izmirbld Retweet – 1 Kasım 2020)".

İçerik analizinde üçüncü olarak, katılımcıların ifadelerinde birden fazla bağlantı kurdukları kodların birbiri ile yakınlık düzeylerini gösterebilmek adına "Kod Birlikte Oluşma Modeli" Şekil 3. hazırlanmıştır. Bu doğrultuda, kodlar arasında etiketle gösterilmiş çizgilerin genişliği birlikte oluşum sıklığını yansıtırken çizgilerin üzerindeki etiketlerde temaların birlikte oluşum sayısını göstermektedir. Ayrıca "Kod Birlikte Oluşma Modeli" minimum 5 oluşum sayısı ve üzerindeki birlikte oluşum sıklığını gösterecek şekilde tasarlanmıştır. Böylelikle temalar arasındaki en fazla bağlantıların net bir şekilde gösterilmesi ile haritadaki karışıklığının önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Bağlantıların kalınlık veya inceliği iki kodun birbiri ile kaç kere bağlantı kurulduğunu gösterirken, çizgilerin üzerinde yer alan sayılar ise iki kod arasındaki bağlantı sayılarını vermektedir.

Şekil 3: Kod birlikte oluşma modeli

Şekil 3'te yer alan Kod Birlikte Oluşum Modelinde, politika aktörlerinin paylaşımlarının tamamında birden fazla bağlantı kurdukları temaların görseli yer almaktadır. Bu kapsamda ilk olarak, afetle mücadele kapsamında altın saatler olarak nitelendirilen ilk 72 saat içerisinde en fazla arama kurtarma ve ilk yardım faaliyeti ile temel ihtiyaçların giderilmesi konusunda yoğun bir etkileşimin yaşandığı görülürken arama kurtarma ve ilk yardım faaliyetlerinin haberleşme ve iletişim sistemleriyle de bir etkileşim halinde olduğu görülmektedir. İkinci olarak, merkezi yönetimin sürekli bilgi akışını sağlamak adına yaptığı basın duyurularının içeriğinin büyük bir kısmını arama kurtarma ve ilk yardım faaliyetlerinin oluşturduğu görülürken onu çadır kentlerin kurulması ve çevre sağlığı ve güvenlik önlemlerin alınmasına dair basın duyuruları takip etmektedir. Üçüncü olarak, kriz yönetiminin doğru bir şekilde koordine edilmesi gerektiği afet anında çadır kentlerin kurularak afetzedelerin geçici olarak barınma ihtiyacının karşılanmaya çalışıldığı görülmektedir. Son olarak, çevre sağlığı ve güvenlik önlemlerin alınmasının hasar tespit çalışmaları ile bağlantısının olduğu açığa çıkarken hasar tespit çalışmalarının ise ikincil bir afetin yaşanması durumunda gerekli önlemlerin alınmasına dair bilgilendirmeler olduğu anlaşılmaktadır.

4. Tartışma

Tüm canlı ve cansız varlıkların ayrılmaz bir parçası haline gelen afetler, canlı ve cansız varlıkların üzerinde yarattığı yıkıcı etkilerin yanı sıra kentin ekonomisinde, planlamasında ve güvenliğinde ciddi yaralara sebebiyet vermektedir. Bu sebeple afet kaynaklı açığa çıkan zararların en az düzeye indirilebilmesi için tüm afet türleri için etkili bir afet yönetimine ihtiyaç duyulmaktadır. Afetle mücadele kapsamında etkin bir şekilde rol alan merkezi yönetimlerin kamu yönetiminde yaşanan paradigma değişimleri ile afet yönetimi dönüşüme uğramak zorunda kalmış bu kapsamda merkeziyetçi ve bürokratik afet yönetimi yaklaşımı terk edilerek çok aktörlü ve dayanışmacı afet yönetimi anlayışına geçiş gerçekleşmiştir. Bu doğrultuda araştırma, "kamu yönetiminde yaşanan paradigma değişiminin aksine Türkiye'de çok aktörlü/dayanışmacı afet yönetimi anlayışına geçilemediği ve merkeziyetçi/bürokratik anlayışının hâkim olduğu" önermesine dayandırılmıştır.

Araştırmanın artı yönleri şöyle sıralanabilir; araştırmada kullanılan veri setinin internet kaynaklarından seçilerek çoklu veri toplanmasına imkan sağlamış olması, araştırmaya dahil edilen kurum ve kuruluşların resmi Twitter hesaplarının olduğunun garanti altına alınmış olması, kayıp veri sorununun olmaması, seçilen politika aktörlerin süreçte aktif bir rol almış olmaları seçilen örneklemin doğruluğunu teyit etmesi ve araştırmanın yöntem ve teknik detaylarına yer verilmiş olması ve hazırlanan görsellerin MAXQDA Pro 20 programında hangi amaçla ve hangi sekmeler kullanılarak hazırlandığına ilişkin bilgilerin okuyucuyla paylaşılmış olması araştırmanın tekrarlanabilir olmasına katkı sağlamasıdır.

Araştırmanın eksi yönleri, çalışmanın afet türleri içerisinden sadece jeolojik sebeplerle açığa çıkan deprem ile sınırlandırılmış olması, 23 Ekim 2011 tarihinde meydana gelen Van Depremi veya 24 Ocak 2020 tarihinde meydana gelen Elâzığ Depremi gibi depremleri içerisine alan karşılaştırmalı bir analizi içermemesidir. Ayrıca bütünleşik afet yönetimi kapsamında merkezi yönetim, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları araştırmaya dahil edilmiş olup özel sektör ve bireylerin araştırmaya dahil edilememiştir. Örneklem seçiminde yaşanacak zorluklar sebebiyle araştırma kapsamına dahil edilemeyen iki paydaşın görüşlerinin dikkate alınamamış olması araştırmanın başka bir eksi yönü olarak değerlendirilebilir.

5. Sonuç

Araştırmada ilk olarak, 2020 Ege Denizi Depreminde altın saat aralığını kapsayan 30 Ekim – 1 Kasım tarihleri aralığından örneklem olarak seçilmiş merkezi yönetim, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarının sosyal medyayı aktif kullanabilme becerilerinin ölçülmesi hedeflenmiştir. Bu doğrultuda, kriz yönetiminde sosyal medyayı en aktif kullanan politika aktörü merkezi yönetim olurken onu sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimlerin takip ettiği sonucuna varılmıştır. Araştırmada ikinci olarak, 2020 Ege Denizi Depreminde aktif rol oynayan seçili politika aktörlerinin Twitter paylaşımlarının içeriğinin afet yönetimi kapsamında tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu hususta, en fazla vurgu yapılan temanın "arama kurtarma ve ilk yardım" teması olduğu görülmektedir. "Arama kurtarma ve ilk yardım" temasını "sürekli bilgi akışının sağlanması", "temel ihtiyaçların giderilmesi", "çadır kentlerin kurulması" takip ederken en az üzerinde durulan konuların "güvenli yapı inşası" ve "çok aktörlü / dayanışmacı afet yönetimi" olduğu görülmektedir. En fazla vurgu yapılan "arama kurtarma ve ilk yardım", "sürekli bilgi akışının sağlanması" ve "temel ihtiyaçların giderilmesi" hem merkezi yönetim hem yerel yönetimler hem de sivil toplum kuruluşları tarafından hassasiyetle karşılanmıştır. Ancak temel ihtiyaçların giderilmesi konusunda halka en yakın birim olan yerel yönetimlerin ağırlıklı görevler üstlendikleri görülmüştür. Ayrıca yerel yönetimlerin bu süreçte ihtiyaçları yerinde tespit ederek yardımların eşit bir şekilde paylaştırılması hususunda başat bir rol oynadıkları sonucuna varılmıştır. Ayrıca merkezi yönetimin bilgi akışını sürekli hale getirerek bir güven ortamı inşa etmeyi hedeflediği sonucuna varılmıştır. Daha sonra afet anında en fazla ihtiyaç duyulan şeyin çadır kentlerin kurulması gerektiği açığa çıkarken bu durumun merkezi yönetimin güven tesis etmek adına ciddi bir şekilde ağırlık verdiği görülmektedir. Son olarak da "çevre sağlığı ve güvenlik önlemlerin alınmasının temel ihtiyaçların giderilmesi, sürekli bilgi akışının sağlanması ve hasar tespiti temaları ile bağlantılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada sonuç olarak, kamu yönetiminde yaşanan paradigma değişiminin aksine Türkiye'de çok aktörlü/dayanışmacı afet yönetimi anlayışına geçilemediği dolayısıyla merkeziyetçi/bürokratik anlayışının hâkim olduğu sonucuna varılmıştır. Özellikle afet yönetimine ilişkin karar verme yetkisinin ve uygulama sorumluluğunun ağırlıklı olarak merkezi yönetim etrafında şekillendiği görülmüştür. Politika belgelerinde bütünleşik afet yönetimi kapsamında çok aktörlü / dayanışmacı afet yönetimi yaklaşımına ilişkin temel esaslar yer alırken sürecin detaylarında yetki ve görev paylaşımının belgelerde yer aldığı şekliyle yapılmadığı görülmüştür. Bu durumda Türkiye'de mevcut hiyerarşik / bürokratik afet yönetimi yaklaşımının varlığını doğrulayarak çok aktörlü / dayanışmacı afet yönetimi modeli yaklaşımının benimsenemediğini göstermektedir.

Kaynaklar

AFAD, (2020), *Afet türleri*, T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, https://www.afad.gov.tr/afet-turleri, [Erişim 14 Aralık 2020].

AFAD, (2021a), *AFAD ve tarihçesi*, T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, https://www.afad.gov.tr/afad-hakkinda, [Erişim 4 Ocak 2021].

AFAD, (2021b), *Açıklamalı afet yönetimi terimleri sözlüğü*, T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, https://www.afad.gov.tr/aciklamali-afet-yonetimi-terimleri-sozlugu, [Erişim 05 Ocak 2021].

AKUT, (2021a), *AKUT tüzüğü*, AKUT Arama ve Kurtarma Derneği, https://www.akut.org.tr/tuzuk, [Erişim 25 Ocak 2021].

AKUT, (2021b), *AKUT ekipleri Elazığ depreminde kalabalık bir ekiple yardım elini uzattı*, AKUT Arama ve Kurtarma Derneği, https://www.akut.org.tr/haberler/6479/akut-ekipleri-elazig-depreminde-kalabalik-bir-ekiple-yardim-elini-uzatti, [Erişim 25 Ocak 2021].

Akyel R., (2005), *Türkiye kamu yönetiminde afet yönetimi*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14(1), 15-29.

Baş T., Akturan U., (2017), *Sosyal bilimlerde bilgisayar destekli nitel araştırma yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 240ss.

Bilgin N., (2014), *Sosyal bilimlerde içerik analizi teknikler ve örnek çalışmalar*, Siyasal Kitabevi, Ankara, 272ss.

Çilingir G.A., (2018), *Türkiye'de uygulanan afet yönetimi politikalarının incelenmesi: yasal düzenlemeler ve DASK*, Dirençlik Dergisi, 2(1), 13-21.

Dombrowsky Wolf R., (1998), *Again and again: is a disaster what we call a disaster*, What is a Disaster, (Quarentelli, E.L., Ed.), Roudledge, ss.31-42.

Drabek T.E., (1987), *Emergent structures*, Sociology of Disasters: Contribution of Sociology to Disaster Research, Franco Angeli, (Dynes, R.; Marchi B.; Pelanda, C., Ed.), Milan, ss.190- 259.

Ergünay O., (2000), *Türkiye'nin afet yönetim sistemine genel bir bakış: sorunlar ve çözümler*, Kentsel Yerleşmeler ve Doğal Afetler'in İçinde, (Komut E., Ed.), Mimarlar Odası, Ankara, ss.1-9.

Eryılmaz B., (1999), Kamu yönetimi, düşünceler- yapılar-fonksiyonlar, Okutman Yayıncılık, İstanbul, 234ss.

IFRC, (2020), *World Disasters Report 2020*, https://www.ifrc.org/sites/default/files/2021-05/20201116_WorldDisasters_Full.pdf, [Erişim 11 Aralık 2020].

Kadıoğlu M., (2008), *Modern, bütünleşik afet yönetimin temel ilkeleri*, Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri'nin İçinde, (Kadıoğlu M., Özdamar E., Ed.), JICA Türkiye Ofisi Yayınları, Ankara, ss.1-34.

Leblebici Ö., (2014), *Afetlerde kamu yönetiminin rolü ve toplum temelli afet yönetimine doğru*, Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,7(2), 457- 478.

Macit İ., (2019), *Bütünleşik afet yönetiminde sendai çerçeve eylem planının beklenen etkisi*, Doğal Afetler ve Çevre Dergisi, 5(1), 175-18.

McGuire M., Silvia C., (2010), *The Effect of problem severity, managerial and organizational capacity and agency structure on ıntergovernmental collaboration: evidence from local emergency management*, Public Administration Review, 70(2), 279-288.

Özel M., (2013), *Afet yönetiminin iyileştirme aşaması bağlamında 2011 Van depremi sonrasında "konteynır kent" uygulaması*, Türk İdare Dergisi, 85(477), 11-34.

Ploughman P., (1997), *Disasters, the media and social structures: a typology of credibility hierarchy persistence based on newspaper coverage of the love canal and six other disasters*, Disasters, 21(2), 118-137.

Saruhan Ş. C., Özdemirci A., (2016), *Bilim, Felsefe ve Metodoloji*, Beta Yayıncılık, İstanbul, 436ss.

TAMP, (2021), *Türkiye afet müdahale planı (TAMP)*, T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/2419/files/Afet_Mud_Pl_ResmiG_20122013.pdf, [Erişim 25 Ocak 2021].

TBMM, (1997), *TBMM Genel Kurul Tutanağı, 20. Dönem 3. Yasama Yılı, 18. Birleşim 25 Kasım 1997*, TBMM, https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tutanak_b_sd.birlesim_baslangic_yazici?P4=10985&P5=B&page1=41&page2=41, [Erişim 16 Aralık 2020].

Tercan B., (2018), *Türkiye'de afet politikaları ve kentsel dönüşüm*, Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi, 3(5), 102-120.

UNDHA, (1992), *Glossary: ınternationally agreed glossary of basic term related to disaster management*, DHA Geneva. https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/004DFD3E15B69A67C1256C4C006225C2-dha-glossary-1992.pdf, [Erişim 14 Aralık 2020].

URL-1, (2009), *Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun*, Resmi Gazete Tarih: 17.06.2009, Sayı: 27261, https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5902.pdf. [Erişim 20 Ağustos 2020].

URL-2, (2012), *Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun*, Resmi Gazete Tarih: 31.05.2012, Sayı: 28309, https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6306.pdf. [Erişim 20 Ağustos 2020].

URL-3, (1959), *Sivil Savunma Kanunu*, Resmi Gazete Tarih: 13.06.1959, Sayı: 9931, https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.7126.pdf, [Erişim 20 Ağustos 2020].

Varol A., (2019), *Afet yönetimi, afet eğitimi ve afet farkındalığı: Amerika örneği*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 29(1), 193-204.

Waugh W.L.J., Streib G., (2006), *Collaboration and leadership for effective emergency management,* Public Administration Review, 66(s1), 131-140.

WHO, (2020), *WHO Coronavirus (COVID-19) dashboard*, World Healty Organization, https://covid19.who.int/, [Erişim 27 Aralık 2020].

Yavaş H., (2004), *Doğal afetler yönüyle Türkiye'de belediyelerde kriz yönetimi (İzmir örneği)*, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Yavuz C.I., (2011), *Türkiye'de afet yönetiminde değişim*, Toplum ve Hekim Dergisi, 26(5), 366-377.

Yavuz Ö., (2020), *Afet yönetişiminde iş birliği ağlarının önemi: Kocaeli örneği*, Doktora Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.

Yıldırım A., Şimşek, H., (2016), *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri,* Seçkin Yayıncılık, Ankara, Türkiye, 224ss.